

my (Vážný 7845). Služební poměr není vyloučen již tím, že obchodní pomocník vedle svého služebního poměru vyvinuje také činnost samostatného podnikatele nebo obchodníka (Vážný 9617). Úsudku, že byl zaměstnanec v určité době ve služebním poměru k určité firmě, není samo o sobě na závalu, že pracoval v téže době i pro jiné firmy (Vážný 8286). Neexistence služebního poměru nasvědčuje však, jsou-li v konkrétním případě dány různé okolnosti, jako: neměl-li zástupce pracovní povinnost, mohl-li pracovat pro jiné firmy, byla-li jeho odměna vyřešena podle výsledků (získaných zákazek), a závisela-li od dosaženého výsledku, nikoli od toho, kolik vynaložil práce, mohl-li pracovat podle vlastního plánu, s vlastními prostředky a šel-li úspěch jeho práce na jeho vlastní účet. Převažují-li tyto znaky, nejde o smlouvu služební (Vážný 9617).

Místní zástupce je obchodním pomocníkem, jen vstoupí-li v poměr námezdní (Vážný 2926). Ten, kdo je ustanoven výlučným zástupcem firmy

pro určitý obvod za provisi ze všech obchodů v tomto obvodu, počítanou podle fakturovaných částek (zejména vyhradili si také zasílání všech faktur a dopisů od firmy, aby je sám zákazníkům odeslal), není obchodním pomocníkem (Vážný 2392). Byl-li někdo pověřen generálním rozprodejem zboží vyrobeného v továrně druhé smluvní strany za prodejní provisi a za určité procento z obrátu, nešlo o smlouvu služební, nýbrž o poměr samostatného podnikatele (obchodního agenta), který nebyl povinen vydati se na obchodní cesty v době určené druhou smluvní stranou a jehož zdráhání se vyhověti tomuto příkazu vůbec neopravňovalo druhou smluvní stranu k jednostrannému zrušení smlouvy (Vážný 11.768). Obchodní cestující pro určitý obvod za pevný měsíční plat s dalším nárokem na diety a provise za určitých podmínek (za jednotnou odměnu ve formě zvýšené provise) je obchodním pomocníkem, je-li vázán příkazy a instrukcemi firmy (Vážný 5356).

Dr. EGON SCHWELB:

Děditelnost dávek podle pensijního zákona.

I.

Důchodce podle pens. zák. zemřel po 1. dubnu 1931. Jeho vdova žádala vyplacení rozdílu mezi důchodem, zemřelému již za živa vyplaceným a důchodem, na který by byl měl nárok podle zákona o započítání nepojištěné doby, podle zák. čís. 125/1931. Nositel pojištění žádost vdovy-dědičky o výplatu difference za dobu od 1. dubna r. 1931 až do dne úmrtí zůstavitele zamítl. Odůvodnil to ustanovením § 47 pens. zák., protože prý nárok nebyl důchodcem samým za živa uplatňován. Nárok na dávky podle § 47 pens. zák. nevzniká podle názoru nositele pojištění automaticky, i když zákonné předpoklady jsou splněny, nýbrž oprávněný musí o ně výslovně žádati. Zamítnutí bylo dále odůvodněno tím, že se zde jedná o právo ryze osobní podle § 531 obč. zák., které zemřelý neuplatnil. Pojišťovací soud žalobě dědičky vyhověl a projevil názor, že **uplatňovaný nárok nespadá pod pojem iuris personalissimi**. Vrchní pojišťovací soud tento rozsudek dne 30. prosince 1932 pod čj. Cpo 635/32 potvrdil.

II.

Syn a dědic invalidního důchodce uplatnil po smrti důchodcově nárok na zvýšení

invalidního důchodu podle § 23 pens. zák., tvrdě, že jeho otec po operaci provedené asi půl roku před smrtí byl bezmocným ve smyslu ustanovení právě zmíněného. Pojišťovací soud žalobu zamítl z toho důvodu, že podle § 47 pens. zák. nárok musí býtí uplatněn důchodcem samým, že jde o nárok zakládající se na ryze osobních poměrech důchodcových a že nárok takový nepřechází na dědice podle § 531 obč. zák., pokud nebyl uplatněn důchodcem samým. **Také tento rozsudek byl vrchním pojišťovacím soudem potvrzen**, a to rozsudkem ze dne 26. června 1935 čj. Cpo 542/32-1. Vrchní pojišťovací soud souhlasí s právním názorem prvního soudu, pokud jde o nárok uplatňovaný na základě ustanovení § 23 pens. zák. Správnosti tohoto názoru svědčí podle názoru vrchního pojišťovacího soudu také to, že podle § 47, odst. 2. pens. zák. jest po ohlášení nároku nositel pojištění oprávněn dáti žadatele vyšetřiti svým lékařem, což by po úmrtí důchodce nebylo možným.

III.

Při argumentaci je rozeznávati dva důvody, které se v rozhodnutích sub. I. a II., citovaných dosti jasně, odlišují. Jednak

argument, že dávky podle § 531 obč. zák. vůbec na dědice nepřecházejí jako práva ryze osobní, za druhé poukaz na § 47, odst. 1., pens. zák. Nález vrchního pojišťovacího soudu citovaný sub. II. připouští ovšem výklad, že zánik neohlášením (§ 47 odst. 1.) a úmrtím oprávněného (§ 531 obč. zák.) se netýká všech nároků podle pens. zák., nýbrž pouze nároku na zvýšení důchodu pro bezmocnost. O tom, zdali jest tu zákonného důvodu, aby s nárokem podle § 23 pens. zák. bylo nakládáno jinak než s ostatními nároky, bude ještě řeč.

IV.

»Souhrn práv a závazků zemřelého, pokud se nezakládají na poměrech pouze osobních, nazývá se jeho pozůstalostí.« (§ 531 obč. zák.) »Smrtí pomíjejí jen taková práva a závazky, jež jsou omezeny na osobu, nebo se týkají jen osobních konání zemřelého.« (§ 1448 obč. zák.)

Ehrenzweig¹⁾ uvádí, že práva majetková jsou z pravidla děditelná. Neděditelnost jest výjimka. O tom, že nárok na pensijní důchod jest nárokem majetkoprávním, nemůže býti pochybnosti. Jest však přiznati, že nárok nepochází z práva soukromého, nýbrž z veřejnoprávního poměru sociálního (pensijního) pojištění. V nauce zastává se sice názor, že veřejná práva vůbec děditelná nejsou.²⁾ Tento názor jest však v této všeobecnosti očividně nesprávným. Nutným důsledkem jeho by bylo, že by nejen veřejnoprávní nároky, nýbrž i veřejnoprávní povinnosti (daně, dávky, pojistné atd.) na dědice nepřecházely.

Tento důsledek jest tak absurdní, že není třeba neudržitelnost potíraného stanoviska blíže dokládati.

Ostatně jest zásadně děditelnost nároků z dělnického pojištění invalidního a starobního pozitivním předpisem § 137, odst. 2., zák. č. 221/24 uznána, takže podle platného práva československého nelze tvrditi, že by všeobecně z veřejnoprávní povahy pensijního pojištění plynulo, že každý nárok smrtí oprávněného zaniká.

Že by nároky z pensijního pojištění měly povahu »ryze osobní«, nelze po mém soudu tvrditi již proto, že jak co do důvodu, tak i co do výše tkví v předpisech objektivního práva, že na osobní povaze toho kterého oprávněného vůbec nezáleží, že osobní ingerence na vznik a trvání nároků jest v právu sociálního pojištění pravidelně podstatně menší, nikdy však větší, než

v právu soukromém. Mimo to oprávněný vůbec nemusí býti a často není pojištěncem, nýbrž fysickou osobou od něho odlišnou. Proč by nárok vdovy na vdovský důchod, který se stal za života vdovy splatným, byl čistě osobní nárok vdovy? Proč by odbytné podle § 36 pens. zák. nemělo patřiti do pozůstalosti osoby, které podle zákona připadlo?

V.

§ 47, odst. 1., pens. zák. sice ustanovuje že veškeré nároky a dávky podle pens. zák. je s připojením potřebných důkazů ohlásiti u příslušného nositele pojištění. Zákon pensijní neobsahuje však žádného ustanovení o tom, že by nedodržení tohoto předpisu bylo spojeno se ztrátou nároku.³⁾ Naopak, zákon obsahuje celou řadu ustanovení, ze kterých vyplývá, že nárok na dávku ke svému vzniku ohlášení podle § 47, odst. 1., nepředpokládá. Ustanov. § 47, odst. 1., je pouhým předpisem pořádkovým, z kterého nelze vyvoditi, že by nároky na dávky podle pens. zákona, které ohlášeny nebyly, nevznikly. Podle § 19 pens. zák. počíná požitkem invalidního důchodu dnem ztráty způsobilosti k výkonu povolání. Jen výjimečně, nezjistí-li se totiž, kdy nastala nezpůsobilost k výkonu povolání, počíná požitkem dnem ohlášení nároku. Nárok vzniká tedy ex lege tím, že nastal pojistný případ (nezpůsobilost k povolání), bez ohledu na ohlášení.

Ohlášení má význam jen tehdy, nelze-li dřívější vznik nezpůsobilosti k povolání zjistiťi.

Podle § 40 pens. zák. sníží, zvýší nebo zastaví nositel pojištění dávky, změní-li se poměry rozhodné pro vyměření dávky. Je tedy možný vznik nároku na zvýšení dávky ex tunc, tudíž bez předcházejícího ohlášení podle § 47, odst. 1.

Ostatně nelze z § 47, odst. 1., pro naši otázku ničeho odvozovati také proto, že ohlášení nároku se v každém jednotlivém sporném případě skutečně děje, jenže jej provádí na místě zemřelého pozůstalost anebo dědici.

VI.

Podle § 47, odst. 2., jest nositel pojištění oprávněn dáti žadatele vyšetřiti svým lékařem a vykonati všecka šetření, kterých je třeba. Jest možno z tohoto ustanovení odvozovati, že by nárok, o němž jsme zjistiťi, že není ryze osobní, přece smrtí oprávněného zanikal? Jest možno z této vě-

¹⁾ Systém, II. svazek, str. 324.

²⁾ Handl v Klangově komentáři, II. svazek, I. polosvazek, str. 8.

³⁾ Tím se liší zákon pensijní od zákona číslo 221/1924 (§ 137).

ty vyvozovati, že by ustanovení § 47, odst. 1., o kterém jsme zjistili, že jest pouhým předpisem pořádkovým, mělo přece povahu takovou, že nedbání jeho má za důsledek ztrátu nároku? Nikoliv.

Ustanovení § 47, odst. 2., je dáno na ochranu nositele pojištění před simulací a jinými nepřístojnostmi. Okolnost, že oprávněná osoba neučinila zadost pořádkovému předpisu o ohlášení nároků, nesmí jí býti, pravda, k prospěchu a nesmí býti nositeli pojištění ke škodě. Aby se dosáhlo tohoto výsledku, není však třeba »das Kind mit dem Bade auszuschütten« a proti znění a duchu zákona spojení s opomenutím formálního předpisu ztrátu nároku. Neohlásil-li oprávněný nárok včas, pak jest na něm, na jeho pozůstalosti resp. dědicích, aby skutkové předpoklady pro vznik nároku dokázali v administrativním řízení, které o nároku provádí nositel pojištění, resp. v řízení před pojišťovacími soudy. Nepodaří-li se důkaz, bude nárok zamítnut.

Z rozhodnutí ve věcech pracovních.

585.

I. Rozhodnutí generální paritní komise při Slovenském úřadu práce v Bratislavě, vydané před účinností zákona o pracovních soudech ve sporu o výpovědi, dané zemědělskému dělníku, je rozhodnutím úřadu, k řešení sporu toho příslušného. — II. Nařízení ministra pro správu Slovenska č. 64/20, 75/20 a 3/23 uznána byla zákonem o pracovních soudech č. 151/31 Sb. za normy platné. Nál. nejv. spr. soudu z 14. VI. 1933, čís. 2504/52, Boh. A 10.617.

Předmětem stížnosti je výrok gen. paritní komise o schválení výpovědi zemědělským zaměstnancům. Že výrok takový je výrokem úřadu správního, a že by proto nss. byl povolán zásadně takový výrok co do jeho zákonitosti zřeknouti, předpokládáje ovšem, že předmět, o němž komise rozhodovala, není z nějakého důvodu, zejména vzhledem na ustanovení § 3 a) zák. o ss. z kompetence nss. vyloučen, vyslovil nss. v nál. Boh. A 3863/24. V témže nál. vyslovil také nss., že — byla-li na rozhodnutí takové podána stížnost — může řešiti pouze otázku kompetence této komise, ale nikoli přezkoumati rozhodnutí ve věci samé, neboť běží v podstatě o rozhodnutí o nárocích soukromoprávních, o němž platí předpis § 105 úst. listiny, podle něhož lze se proti takovému rozhodnutí dovolati nápravou pořadem práva, čímž je příslušnost nss. se zřetelem na předpis § 3 a) zák. o ss. vyloučena.

Stížnost na konci svých vývodů popírá kompetenci žal. úřadu k rozhodnutí sporu, o který šlo. Tím vznáší stížnost na spor otázku platnosti nařízení min. pro Slov. č. 64/1920, 75/1920 a 5/1923 ů. N., jimiž bylo žalovanou gen. paritní komisi založena byla kompetence k rozhodování o platnosti výpovědi zemědělským zaměstnancům.

Rídkě se usnesením svého odborného plena z 15. května 1933 uvážil nss. po této stránce:

Není však žádného důvodu k tomu, aby nárok byl odůznán i tehdy, byly-li skutkové okolnosti, odůvodňující nárok, dodatečně, i po smrti, dokázány. Neohlášení nároku má za následek ztížení procesní situace oprávněného, po případě jeho právních nástupců. Ztráta nároku jim však nenastává.

VII.

Není důvodu, aby na nárok dle § 23 pens. zák. bylo nahlíženo jinak, než na ostatní dávky podle pens. zák. Je-li děditelný nárok na důchod invalidní neb starobní, vyměřený podle § 21, pak je děditelný také nárok na zvýšení tohoto invalidního nebo starobního důchodu podle § 23. *Lege non distinguente nec nostrum est distinguere.* A zejména nelze zákon rozumně vykládati v ten smysl, že by opomenutí ohlášení mělo nejtěžší následky právě u důchodce trvale tak bezmocného, že stále potřebuje pomoci, ošetření a obsluhy jiné osoby.

Zákonem ze 4. července 1931, č. 131 Sb., který podle § 45 nabyl účinnosti dne 1. ledna 1932, zřízeny byly pracovní soudy. O příslušnosti soudů těch jednájí §§ 1 a 2 cit. zák. Podle § 1, odst. 1., jsou pracovní soudy výlučně příslušné rozhodovati o sporech z pracovního, služebního neb učebního poměru založeného soukromoprávní smlouvou mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem. Výluky, jež z příslušnosti té stanoví 2. odst. § 1, nevztahují se na zaměstnance zemědělské, jak ze znění zák. 2 je patrné. Podle § 2 jsou v mezích ustanovení § 1 pracovní soudy příslušné rozhodovati zejména i o pokračování v poměru pracovním, služebním neb učebním a o jeho zrušení. Z toho je zřejmo, že od 1. ledna 1932 k vyřízení sporu, o který šlo, byl by příslušný jedině pracovní soud.

Paragraf 43 cit. zák. obsahuje ustanovení, podle něhož spory ze dne účinnosti zákona toho zahájené u soudů nebo úřadů příslušných podle práva dosavadního budou vyřízeny podle předpisů dosud platných. Paragraf 43 cit. zák. obsahuje ustanovení, podle něhož spory do dne účinnosti zákona toho zahájené u soudů nebo úřadů příslušných podle práva dosavadního budou vyřízeny podle předpisů dosud platných. Paragraf 44 cit. zák. pak ustanovuje, že dnem účinnosti tohoto zák. pozbudou platnosti veškerá jiná ustanovení o předmětech tímto zákonem upravených a ve výpočtu těchto ustanovení uvádí se i nař. min. pro Slov. ze 14. října 1920, č. 64 ůr. Nov., ze 24. listopadu 1920, č. 75 ůr. Nov. a z 28. září 1923, č. 5/23 ůr. Nov.

Nařizuje-li zákon ve svých přechodných ustanoveních (§ 45), že spory do dne účinnosti jeho zahájené u soudu neb úřadu do té doby příslušného mají býti vyřízeny podle předpisů dosud platných, a vyslovuje-li pak v § 44. že svrchu cit. nař. min. pro Slov., jež mimo jiné stanovilo kompetenci žal. úřadu, pozbývají dnem účinnosti tohoto zák. platnosti, plyne z toho, že zákonodárce sám nař. ona za normy